

Asia: VN/16357/2020

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedon laatukriteereistä

Laatukriteerikokonaisuus ja sen vaikuttavuus

Miltä laatukriteerikokonaisuus vaikuttaa?

Taike kannattaa julkishallinnon tiedon yhteisiä laatukriteereitä ja pitää niitä erittäin tarpeellisena ja ajankohtaisina. Lausunnolla oleva kriteeristö on haastava työ, jonka rajaus ja lähtökohta vaikuttaa onnistuneelta ja selkeältä.

Esityksessä olevat laadun kategoriat ja mittarit vaikuttavat kattavilta tai vähintään erittäin riittävältä alulta. Taiteen edistämiskeskus pitää tarpeellisena, että kriteeristön jatkokehittäminen huomioidaan jo ensimmäisessä käyttöönottovaiheessa. Kyky arvioida esitettyä kriteeristöä voi olla tällä hetkellä varsin vaihteleva. Nykytila julkishallinnossa esim. Deloitteen raportin (2020) mukaan arvioituna on, että julkishallinnossa esim. tiedolla johtamisen strategia on ainoastaan n. 20 %:lla toimijoista.

Kuinka hyvin laatukriteerit ja mittarit tukevat yhteismitallista tiedon laadun tunnistamista ja siitä keskustelemista julkishallinnossa?

Taike pitää laatukriteeristön antamaa tukea julkishallinnossa erittäin tärkeänä erityisesti suhteellisen pienille virastoille, jotka ovat sidottuja isompien toimijoiden tietojärjestelmiin pystymättä itse niihin juuri vaikuttamaan tai hankkimaan omia erikoistuneempia järjestelmiä. Kuitenkin juuri pienemmät toimijat saattavat olla valtion konsernin osalta erikoistuneen tiedon merkittävimpiä kerryttäjiä.

Missä yhteyksissä laatukriteeristön mukainen yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely tukisi julkishallinnon tiedon hyödyntämistä ja avaamista?

Tiedon laadun ja määrittelyn kriteeristöt ovat välttämättömiä erityisesti toimialarajoja ylittävässä sekä mahdollisissa tulevilla esim. valtion ja kuntien yhteistyönä muodostettavien tietovarantojen laadinnassa.

Miten hyvin laatukriteeristö ja mittaristo toimisi tiedon laadun parannuksen tukena pidemmällä tähtäimellä?

Taiteen edistämiskeskus pitää yhteistä laatukriteeristöä erittäin tarpeellisena erityisesti pidemmällä tähtäimellä. Tavoiteltaessa koneoppimista tai tekoälypohjaista tiedon hyödyntämistä, tarvitaan dataalta ”puhtautta”, johon nykytilanteen tai sitä edeltävän datan laatu ei riitä. Datan laadun parantamiseen joudutaan kohdistamaan huomattavia resursseja. Pienehköillä virastoilla ei riitä tietotaito eikä muu resurssointi datan laadun nostamiseen. Myöskään kykyä hankkia osaamista ei välttämättä ole.

Tiedon käyttäjän tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien kokonaisuus vaikuttaa tiedon käyttäjän näkökulmasta?

-

Tuottaako se riittävän kuvan yksittäisen tietoa-aineiston laadusta sen käyttäjän tueksi?

-

Tiedon tuottajan tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon avaamisen yhteydessä vaikuttaisi tiedon tuottajan näkökulmasta?

Avoin data edellyttää aina analyysiä ja aihepiirin tuntemustakin sekä analysoinnin erityistä osaamista muuttuakseen tiedoksi.

Riittääkö kriteeristön määrittelyt huomioimaan avoimen tiedon loppukäytön tiedon tuottajan näkökulmasta tarkoituksen mukaisesti, on vaikea arvioitava ennakolta ilman käyttökokemusta. Mahdollisuus nopeisiinkin tarkennuksiin voi olla tarpeellinen.

Mitä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon tuottajan näkökulmasta edellyttäisi?

Taiteen edistämiskeskus pitää tärkeänä, että laatukriteeristössä säilyy skaalautuvuus, jotta erikokoisin resurssein ja eri sektoreissa tiedon tuottajilla on edellytyksiä sitoutua yhteiseen kriteerikokonaisuuteen. Palvelumuotoilullinen lähtökohta huomioida sekä tuottajaa että käyttäjää on onnistunut valinta kriteeristön pohjaksi.

Laatukriteeristön ja mittariston hallinta

Millaiset tehtävät ovat mielestäsi laatukriteeristöä ja mittaristoa ylläpitävän ja kehittävän tahon tärkeimmät tehtävät?

Minkälaista tukea ja koordinaatiota odotat tältä taholta?

Taiteen edistämiskeskuksen mielestä kriteeristön ylläpidosta ja kehittämisestä vastaavan tahon tuki tarvittaisiin erityisesti julkishallinnon yleiseen osaamisen nostamiseen tiedon laadusta ja pidemmällä aikavälillä laatumittariston välittömän käyttöönoton lisäksi.

Edellä viitattuun Deloitte selvityksen (2020) perusteella lienee aiheetta olettaa, että ymmärrys tiedon laadusta, käytöstä ja tuottamisesta on valtaosassa julkisia organisaatioita vasta kehittymässä. Tämän vuoksi laatukriteeristöön voisi olla aiheellista ennakoiden liittää joustava muutosprosessi osana käyttöönottoa, mikäli sitoutuminen laajasti yhteisen laatukriteeristön käyttöön osoittautuu ennakoidusta poikkeavaksi.

Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttämistä ja kehittämistä parhaiten?

Koordinointi ja verkoston muodostaminen voisivat löytää tukea tarvitsevat organisaatiot yksittäistä organisaatiota tehokkaammin. Vertaistoimijuus ja yhteistyö ovat erityisesti pienille virastoille tehokkuutta lisäävä ja päällekkäistä toimintaa poistavia työtä edistäviä muotoja, kun painitaan samankaltaisten kysymysten äärellä.

Hakola Eva-Maria
Taike